

Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛАСТІ

Загальна площа	31,9 тис. км ² (5,3% площі України)
Населення у т.ч.	1005,8 тис. осіб
міське	655,6 тис. осіб
сільське	350,2 тис. осіб

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ

22 адміністративних райони
4 міста обласного значення
12 міст районного значення
29 селищ міського типу
1465 сільських населених пунктів

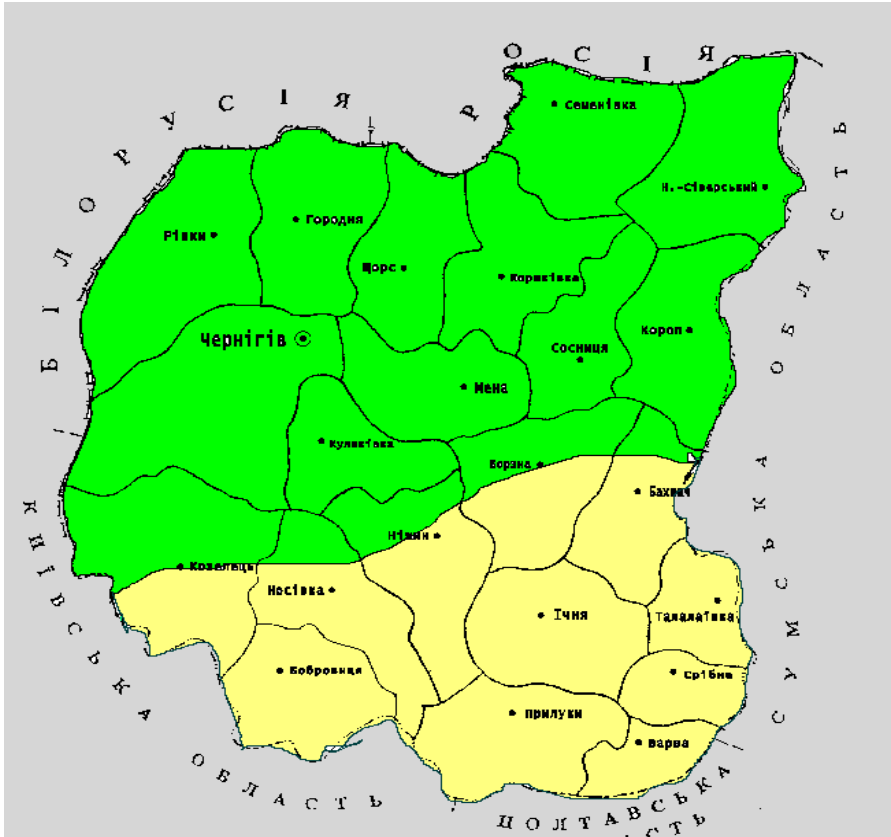
Щільність населення:

Чернігівська область – 32 особи на 1 км²

Україна – 70,2 особи на 1 км²

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ

Чернігівська область в розрізі природно-географічних зон – Полісся та Лісостепу

■ Полісся
■ Лісостеп

Земельний фонд області 3190,3 тис.га

з них 2067,5 тис. га (64,8 %) зайнято сільськогосподарськими угіддями.

Експлікація ґрунтів сільськогосподарських угідь області включає 253 ґрунтові відміни, які об'єднують в 10 агропромислових груп

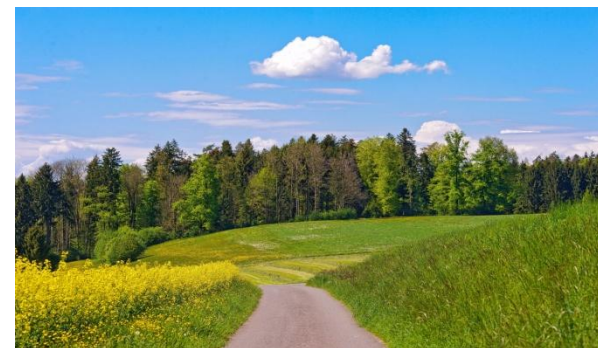
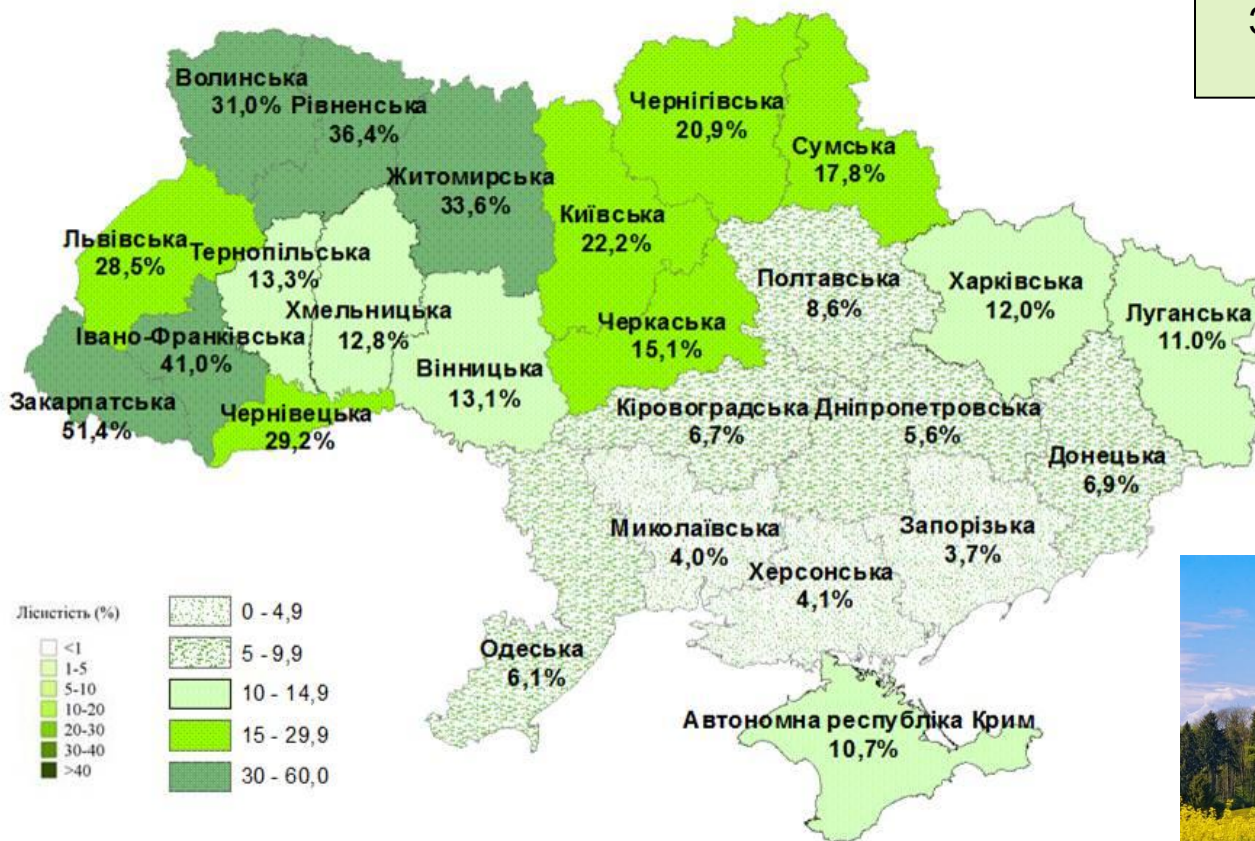
Ґрунти	Площа, тис.га	% орних земель
Дерново-підзолисті	432,5	30
Сірі лісові та дернові	277,8	19
Темно-сірі та чорноземи опідзолені	189,9	13
Чорноземи типові, лучно-чорноземні та лучні	540,6	38

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ

Чернігівська область за показником лісистості - 20,9 %
(по Україні - 15,9%)

Площа земель лісового фонду складає 739 тис. га, у тому числі вкритих ліською рослинністю – 708,06 тис. га

Загальний запас деревостанів – 175,4 млн м³

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ

Родовища корисних копалин

300⁺
РОДОВИЩ

16 ВИДІВ
КОРИСНИХ
КОПАЛИН

16 видів різноманітних корисних копалин: горючі (газоподібні, рідкі, тверді) та неметалічні (гірничо-хімічні, нерудні для металургії, будівельні).

58,0 % - паливно-енергетичні

31,1 % - сировина для виробництва будівельних матеріалів

8,3 % - прісні і мінеральні води

0,7 % - нерудні корисні копалини для металургії та бішофіт

вуглеводнева сировина

торф

фосфорити

бішофіт

скляні піски

піски будівельні

крейда

цегельно-черепична сировина

цементна сировина

мінеральні води

На території області розвідано 323 родовища (282 родовища і 41 об'єкт обліку).

Розробляється 106 родовищ, не розроблено – 176.

**В ОБЛАСТІ - ОДНЕ З НАЙБІЛЬШИХ
В УКРАЇНІ РОДОВИЩ БІШОФІТУ**

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ

На території області протікає 1570 річок
загальною довжиною 8369 км

2 великі річки

- Дніпро (124 км в межах області)
- Десна (505 км в межах області)

8 середніх річок

Сож
Трубіж
Супой
Удай
Судость
Сейм
Снов
Остер

загальна
протяжність
723 км

1560 малих річок
(загальна протяжність 7017 км)

Питомі величини запасів
підземних вод

Найменування показника	Одиниця виміру	Значення показника
Величина прогнозних запасів підземних вод:		
–загальні	тис. м ³ /добу	8323,3
–на 1 км ²	м ³ /добу	260,9
–на одну людину	м ³ /добу	8,10
Величина експлуатаційних запасів підземних вод:		
–експлуатаційні запаси	тис. м ³ /добу	515,1
–на 1 км ²	м ³ /добу	16,15
–на одну людину	м ³ /добу	0,50

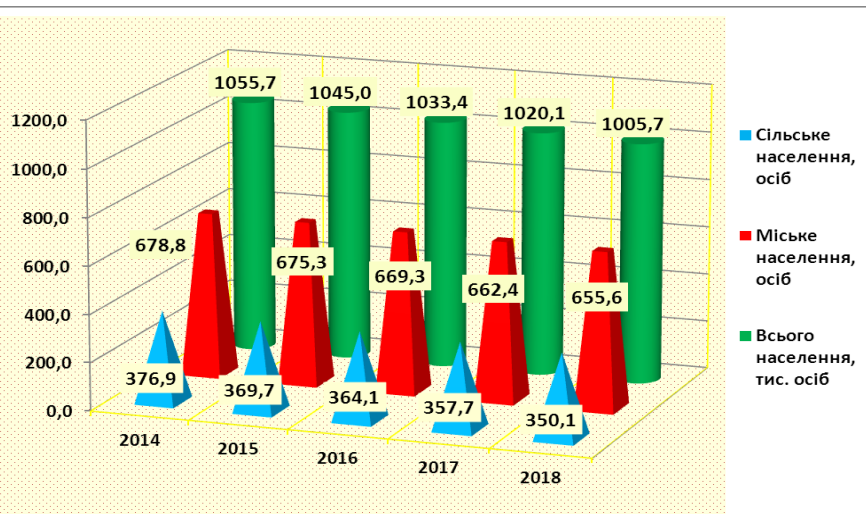
ДЕМОГРАФІЯ

Станом на 01.01.2019 на території Чернігівської області проживало 1005,8 тис. осіб (2,4 % населення України).

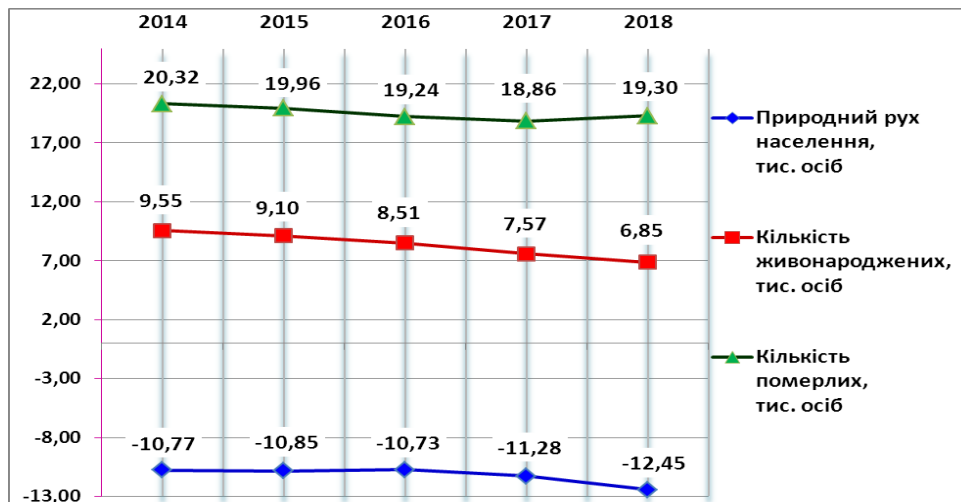
За чисельністю населення вона посідає 20 місце серед інших областей.

Чисельність наявного населення області (на початок року)

тис.осіб

Природне скорочення населення на 1000 осіб

Середній вік жителів, років

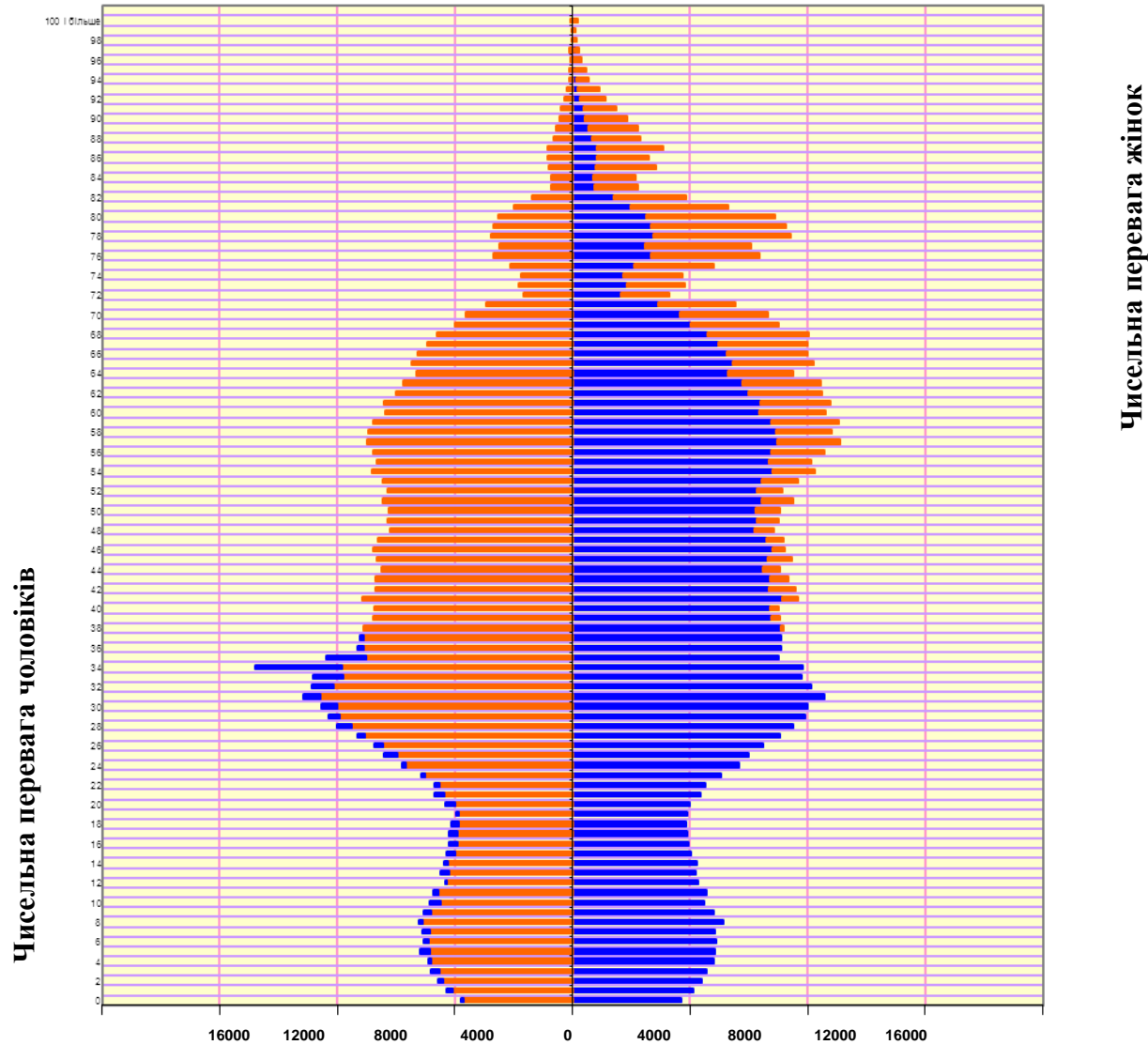
	Усього	Міські поселення	Сільська місцевість
Жінки	46,6	44,7	50,0
Чоловіки	40,2	39,1	42,1

ДЕМОГРАФІЯ

Розподіл постійного населення за статтю та віком
(на 1 січня 2018 року, осіб)

Чоловіки

Жінки

Чисельна перевага чоловіків

Чисельна перевага жінок

ТРУДОВІ РЕСУРСИ

Економічна активність населення (у віці 15-70 років)

Чисельність економічно
активного населення
480,7 тис. осіб

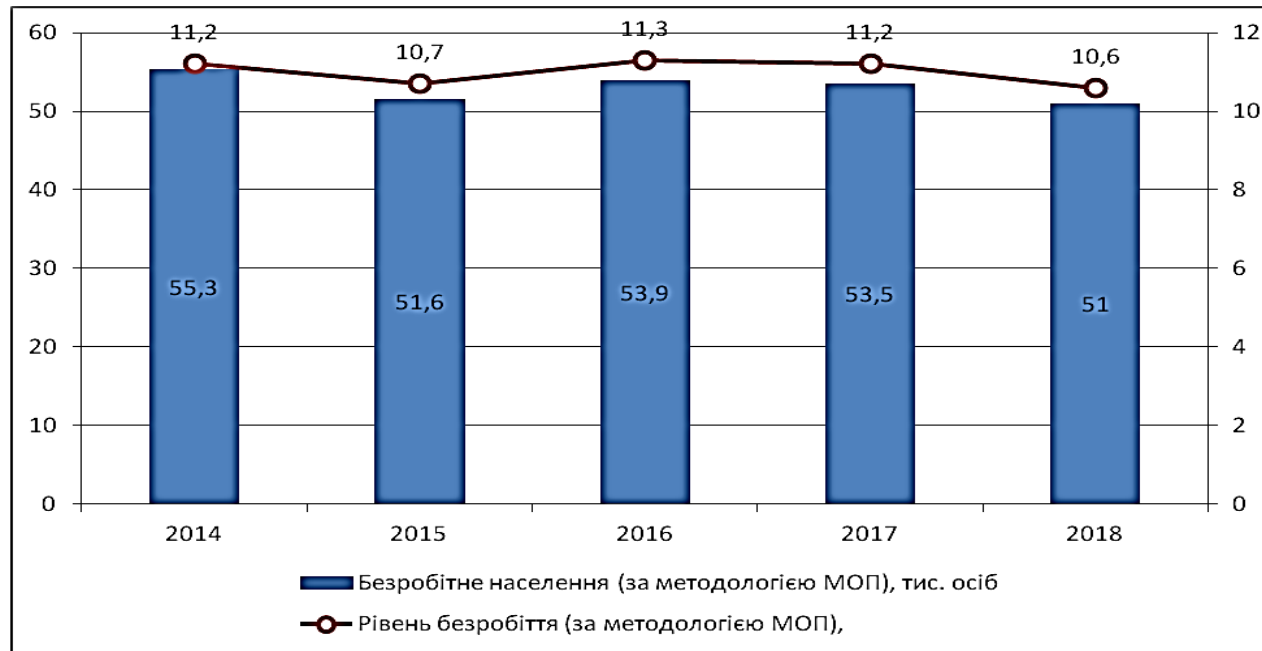
Рівень економічної
активності населення
область – 64,1 %
Україна – 62,6 %

Зайнятість населення (у віці 15-70 років)

У 2018 році за всіма
видами економічної
діяльності було зайнято
429,7 тис.осіб.

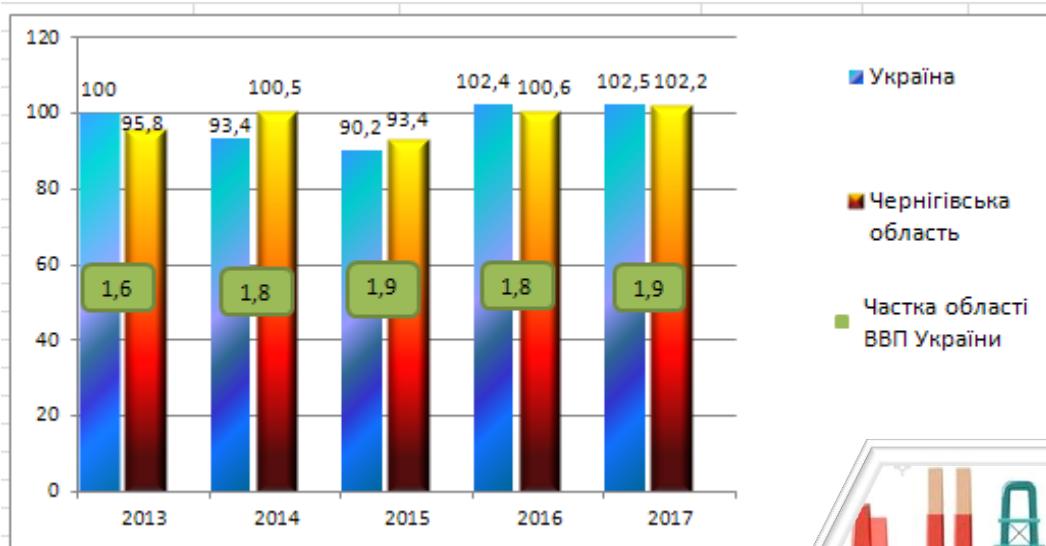
Рівень зайнятості
населення
область – 57,3 %
Україна – 57,1 %

Безробітне населення та рівень безробіття (за Методологією МОП)

СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ

Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту та частка Чернігівської області у ВВП України, %

Послуги
41,4%

Сільське господарство
28,2%

Промисловість
20,5%

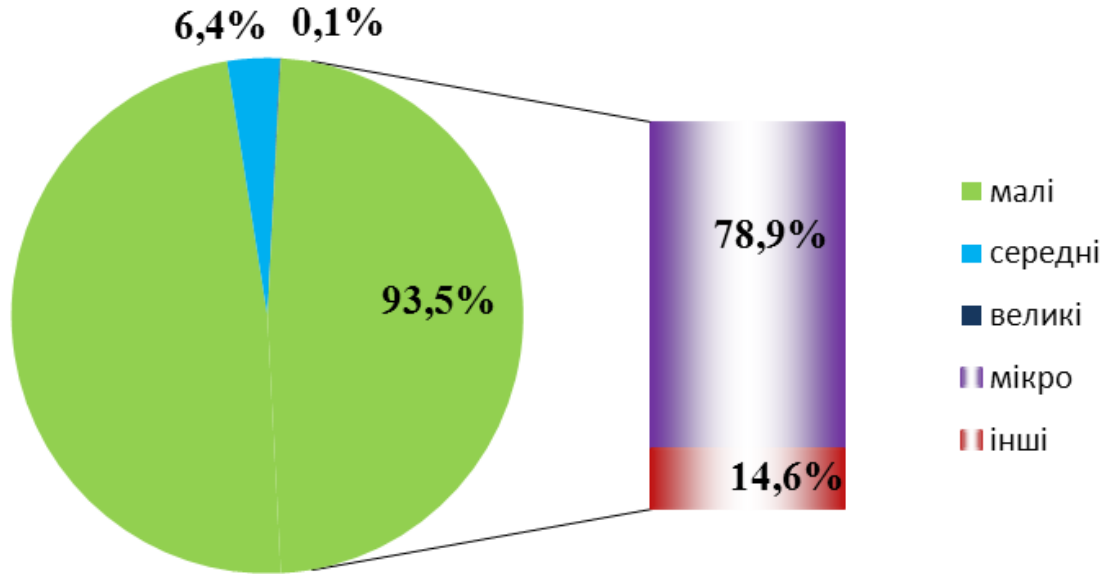
Торгівля
8,8%

Будівництво
1,1%

ПІДПРИЄМНИЦТВО

Структура підприємств регіону відповідно до загальної кількості

Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення – 56, по Україні - 80

Основні структурні показники діяльності підприємств за їх розмірами

	Кількість підприємств		Кількість зайнятих працівників		Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг)	
	одиниць	питома вага, %	осіб	питома вага, %	млн. грн	питома вага, %
Великі підприємства	5	0,1	8850	8,5	17744	17,4
Середні підприємства	390	6,4	64214	61,4	58129	57,2
Малі підприємства	5712	93,5	31439	30,1	25789	25,4

ЧЕРНІГІВЩИНА КОМФОРТНА ДЛЯ БІЗНЕСУ

Чернігівщина у топ-10 областей
за сприятливістю ведення бізнесу

Doing Business **NOW**

REGIONAL 2018

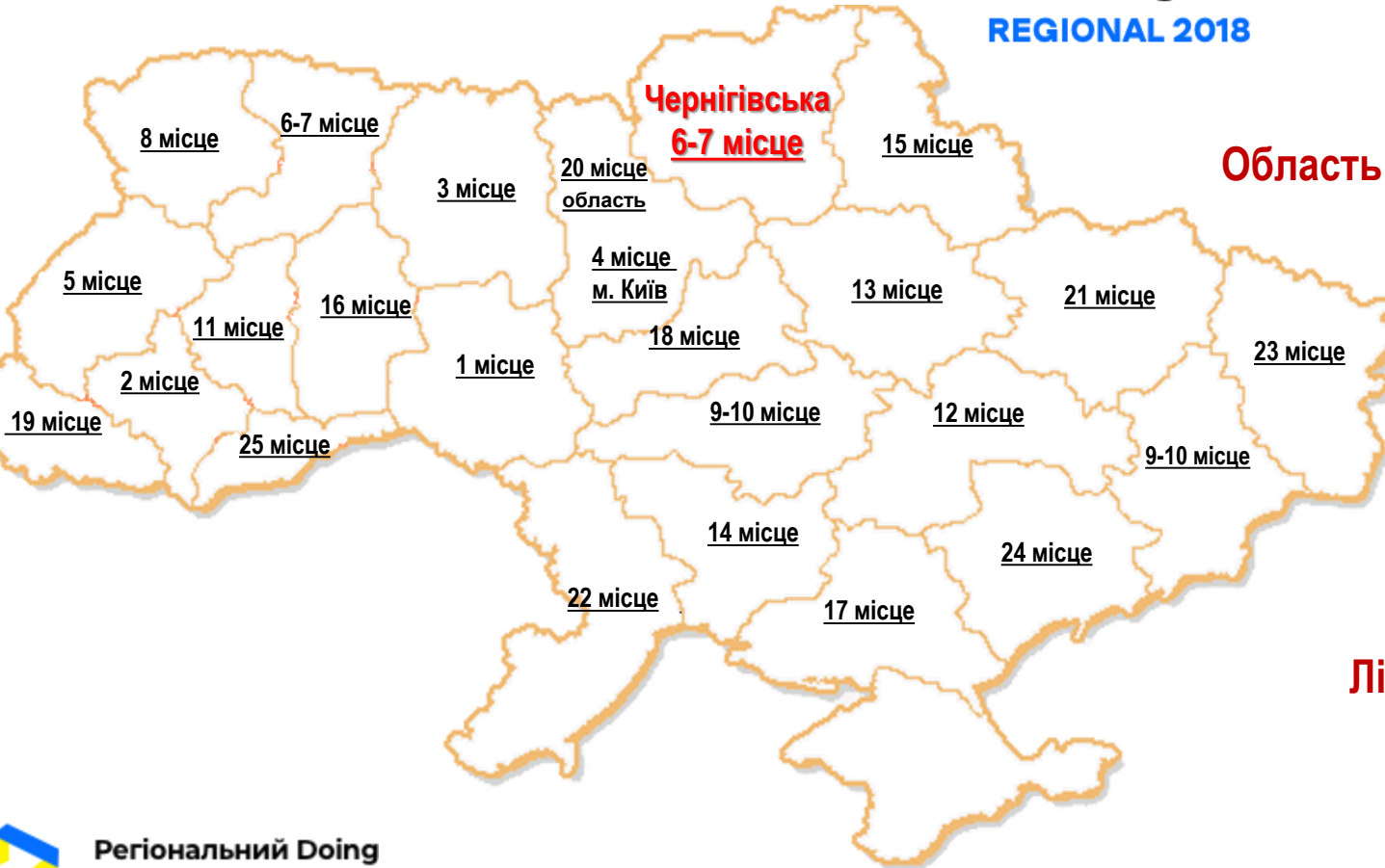
ua

Область - лідер за прогресом
компонентів:

- ✓ Відведення земельної ділянки;
- ✓ Одержання дозволів на будівництво.

Лідер за компонентом:

- ✓ Одержання дозволів на будівництво.

ПРОМИСЛОВІСТЬ

250 ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

кожне 6-те –
інноваційно-активне

Питома вага реалізованої продукції

2014 рік

2018 рік

41,7%	харчова промисловість	41,0%
17,9%	постачання електроенергії, газу, пари	17,1%
10,6%	добувна промисловість	11,5%
13,2%	деревина та вироби з деревини	10,2%
4,8%	машинобудівельний комплекс	7,6%
1,2%	металообробка	1,7%
3,0%	легка промисловість	3,0%
7,6%	інше	7,9%

ОБЛАСТЬ ЗАБЕЗПЕЧУЄ

Випуск значної частки загальнодержавних обсягів:

пива
тютюнових виробів,
шпалер,
деревини,
пожежних машин,
автобусів
вовняних тканин,
дитячого взуття,
твердих сирів.

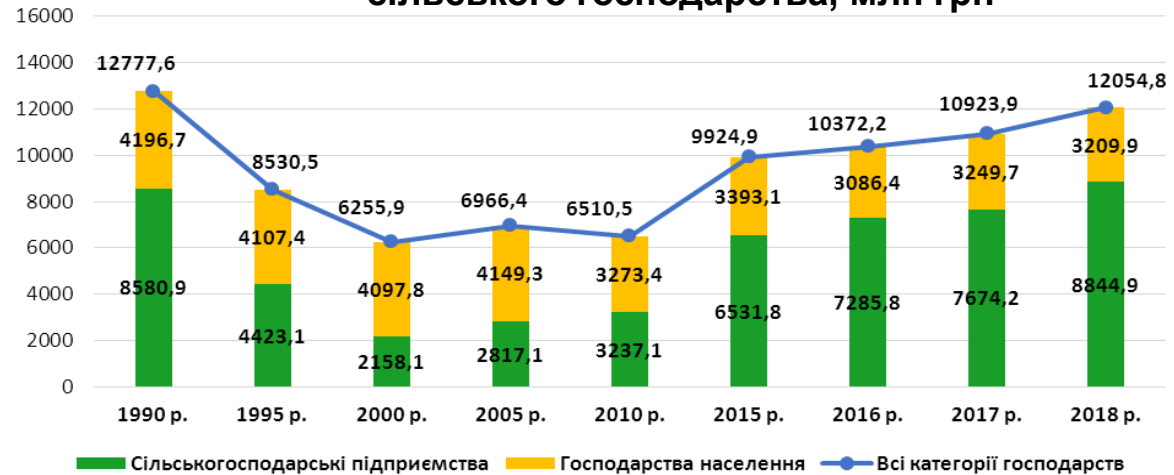

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

На одного жителя області
припадає 2,0 га сільгоспугідь,
у т.ч. 1,4 га ріллі

Структура сільгоспугідь:
 рілля 70,7%
 багаторічні насадження 1,2%
 сіножаті 14,4%
 пасовища 12,7%
 перелоги 1,0%

Динаміка виробництва валової продукції
сільського господарства, млн грн

Внесок області у загально-українське виробництво:
 зернових культур – 7,0%, картоплі – 6,3%,
 олійних – 4,3%, овочів – 2,0%, цукрових буряків – 1,8%,
 молока – 5,3%, яєць – 1,9%, м'яса – 1,5%

РОСЛИННИЦТВО

вирощування зернових
та технічних культур,
кормовиробництво

82,7 %

спеціалізація

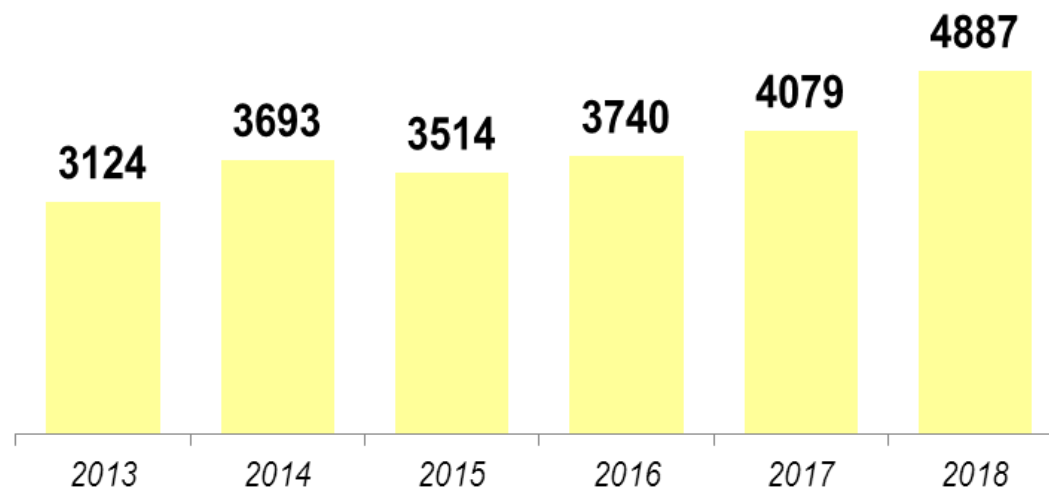
ТВАРИННИЦТВО

молочно-м'ясне
скотарство, виробництво
свинини

17,3 %

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

ВАЛОВИЙ ЗБІР ЗЕРНОВИХ, тис. тонн

Налічується більше 210 зернових сушарок загальною потужністю більше 130 тис. т/добу, з яких 36 працюють на біоресурсах (рослинні рештки, тверде паливо).

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

**43 ДОЇЛЬНІ ЗАЛИ,
ДЕ УТРИМУЄТЬСЯ 15,0 ТИС. КОРІВ**

**Якість 40% молока відповідає вимогам
Європейського Союзу, що є одним із
найкращих показників по Україні**

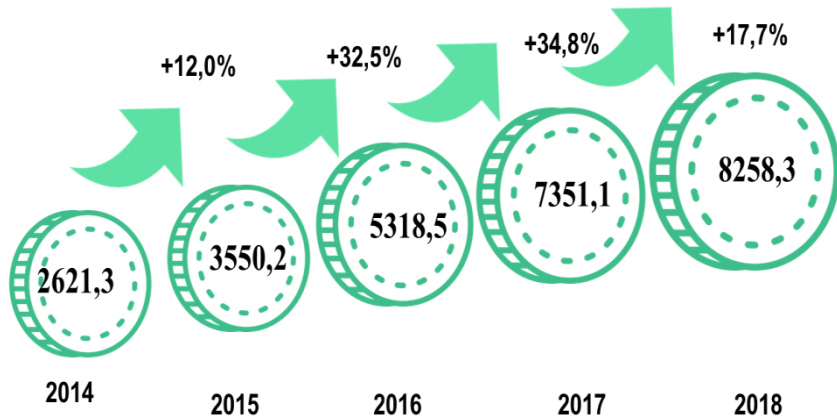
СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО

КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Обсяг та динаміка капітальних інвестицій (млн грн)

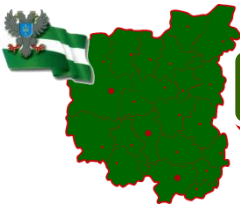
Питома вага освоєних капітальних інвестицій у загальному обсязі по Україні, %

Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, %

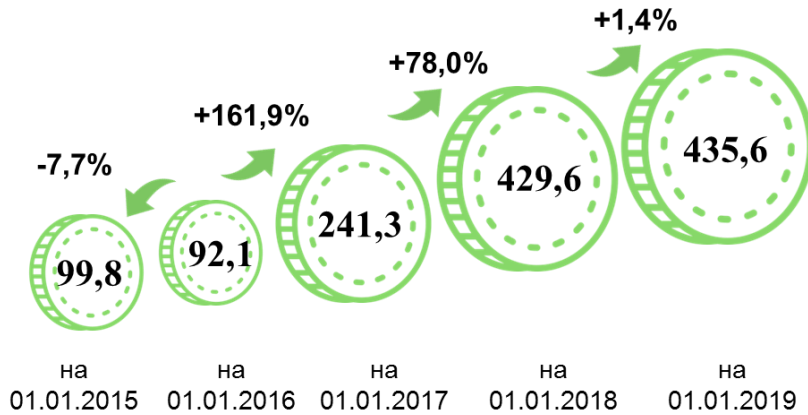

У структурі капітальних інвестицій домінуюче положення в останні роки займають сільське господарство та промисловість

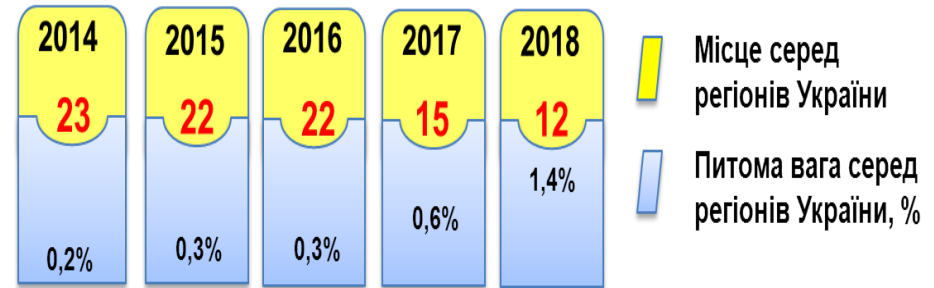

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ

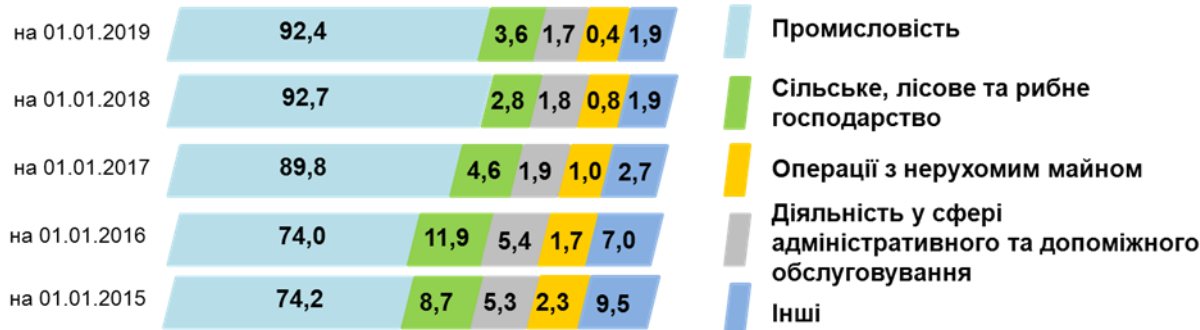
Динаміка прямих іноземних інвестицій наростаючим підсумком з початку інвестування

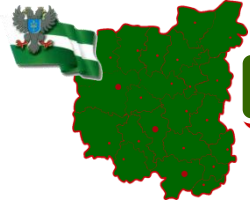

Питома вага залучених прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі по Україні, %

Галузева структура прямих іноземних інвестицій, %

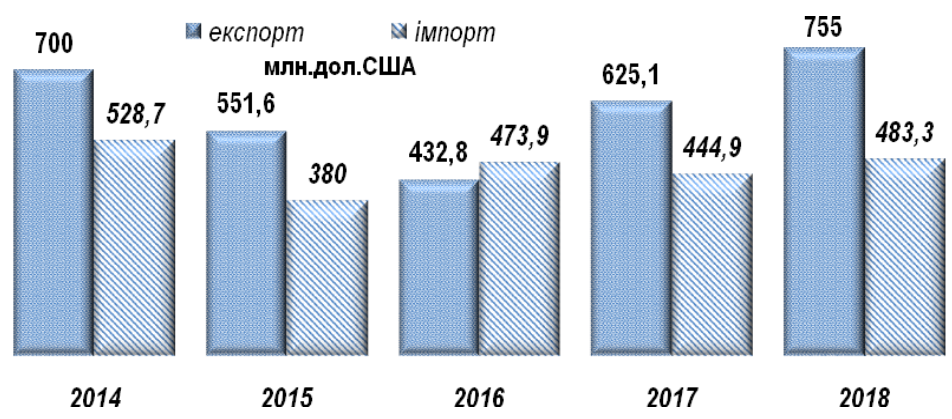
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ЗОВНІШНІЙ ТОВАРООБІГ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2018 рік
1238,3 млн дол.США

Основні експортні позиції

Динаміка експорту/імпорту товарів Чернігівської області за 2014-2018 р.р.

42,6% зернові культури

10,7% готові харчові продукти

9,1% папір та картон

7,5% деревина та вироби з неї

Географічна диверсифікація регіонального експорту за 2013-2018 р.р.

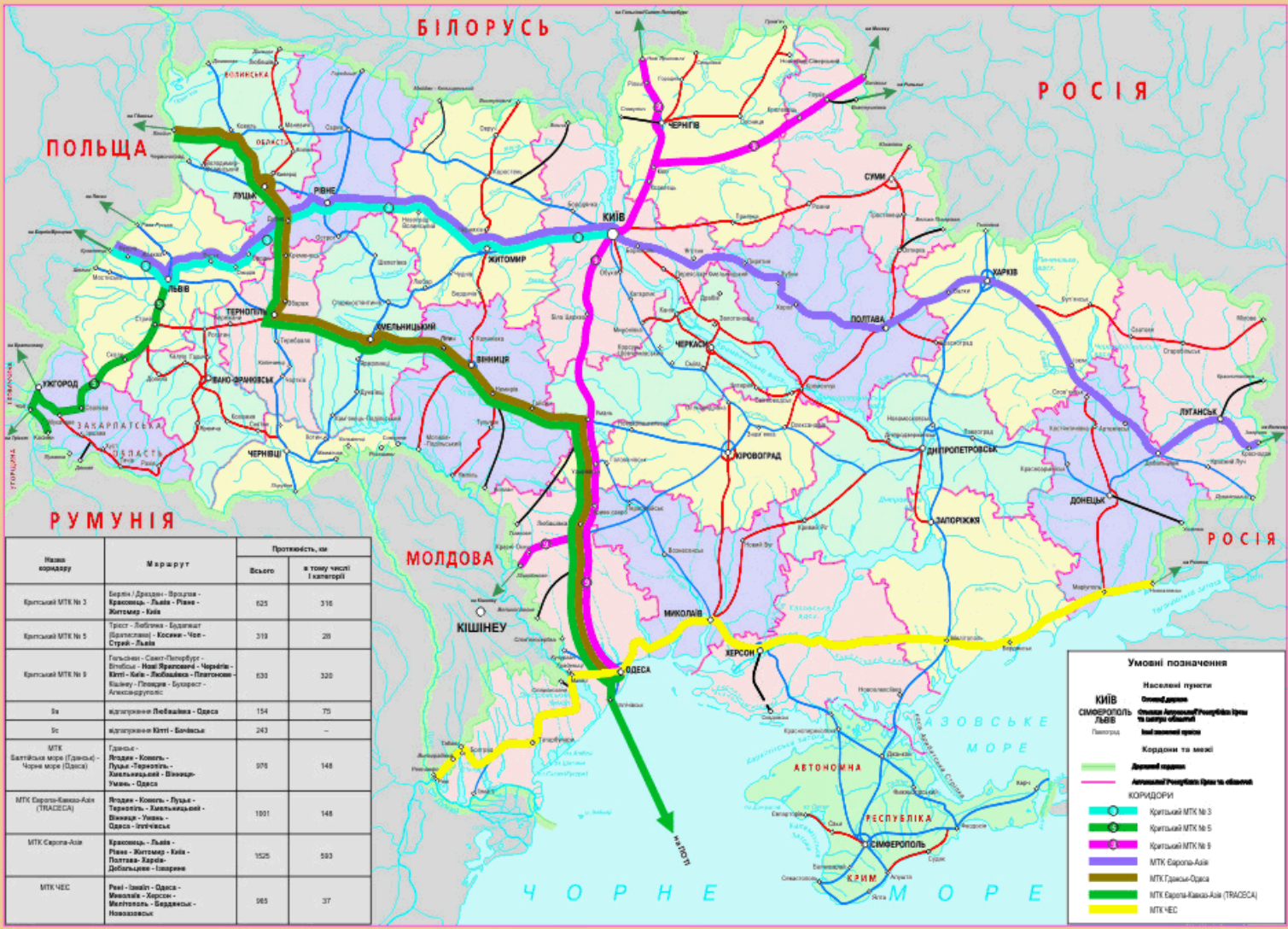

ДОРОЖНЯ ІНФРАСТРУКТУРА

залізниця
851 км

дороги
державного
значення
2970,9 км

дороги
місцевого
значення
4760,2 км

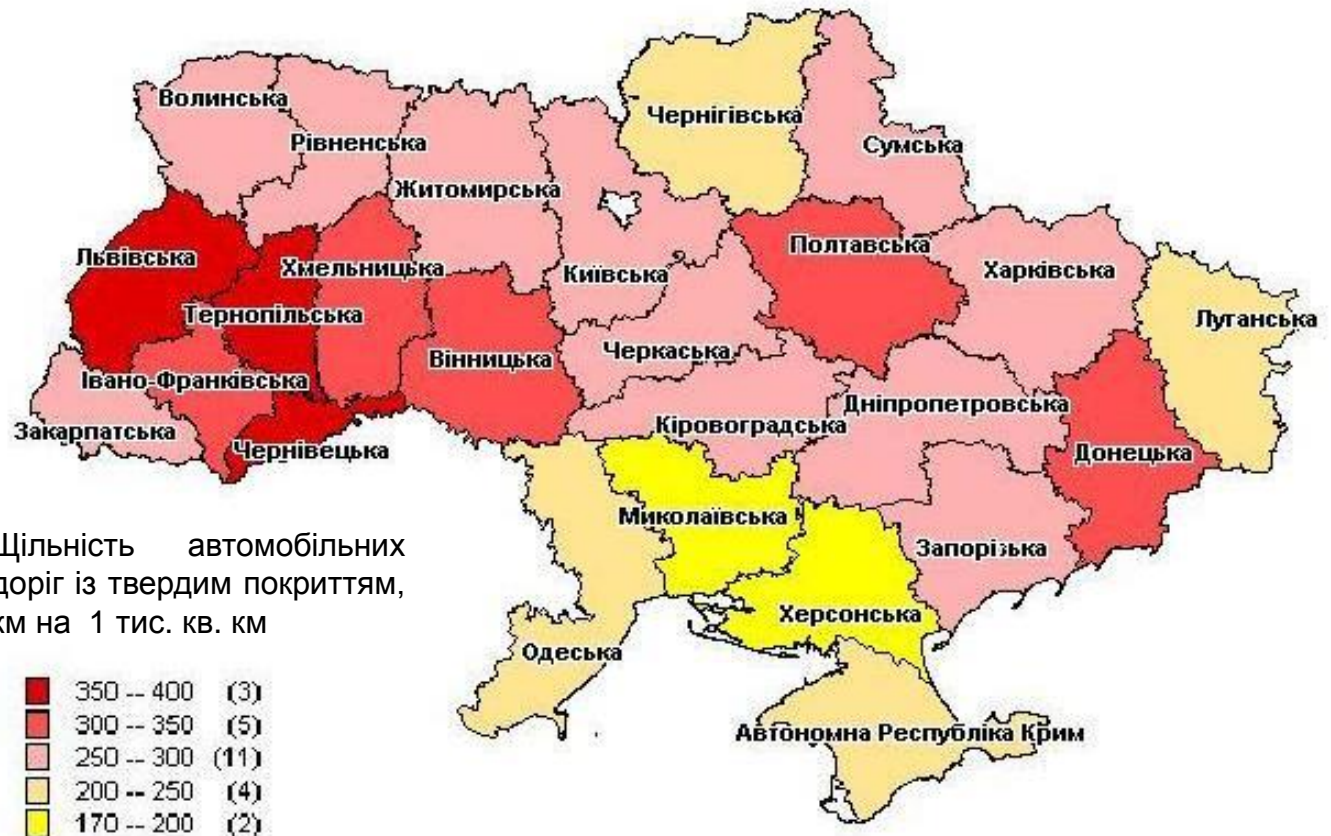

© ОДП «Укртрансінфраструктура»

ДОРОЖНЯ ІНФРАСТРУКТУРА

Щільність автомобільних доріг із твердим покриттям

Область належить до регіонів України з відносно **НИЗЬКОЮ щільністю автомобільних доріг з твердим покриттям**, яка становить **226,7 км на 1 тис. км²** (по Україні – 278,5).

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО

Зношеність мереж

	2013 рік	2018 рік	Україна
Водопровідні	35,9%	33,7%	34,9%
Каналізаційні	43,0%	42,5%	37,6%

На балансі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства знаходиться 2112,7 км водопровідних мереж та 763,4 км каналізаційних мереж, з яких **ветхих та аварійних:**

водопровідних мереж -
712,1 км

каналізаційних мереж -
324,1 км

Централізованим питним водопостачанням забезпечено на:

100 % - міста

17,5 % - сільські населені пункти

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО

Зношеність

	2013 рік	2018 рік
Теплові мережі	34,5%	33,0%
Основні фонди теплового господарства	51,2%	50,9%

У 2015-2018 роках проведено реконструкцію **190 котелень** із встановленням сучасного котельного обладнання, в тому числі на 59 котельнях бюджетної сфери з використанням альтернативних видів палива

В області працює **946 котелень**

500 котелень –
на **природному газі**
(52,9%)

446 котелень –
на **твердих видах палива**
(вугілля, торф, пелети)
та електроенергії
(47,1%)

Частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіоні становить 16,2 % (2015 рік - 5,3%), по Україні – 14,2%

АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА

ТОВ «Городище-Пустоварівська аграрна компанія» - комплекс з переробки органічних відходів та кукурудзяного силосу в біогаз для виробництва електричної та теплової енергії (с.Журавка Варвинського району)

ПАТ «Линовицький цукрокомбінат «Красний» - комплекс з переробки органічних відходів (бурякового жому) в біогаз для виробництва електричної та теплової енергії (сmt Линовиця Прилуцького району)

Корюківська ТЕС ТОВ «Кліар Енерджи» - в м. Корюківка побудовано теплоелектростанцію потужність 3,5 МВт на біомасі.

ТОВ «Кліар Енерджи-Чернігів» - комплексна інженерна споруда для виробництва електроенергії з системою збору біогазу полігону твердих побутових відходів (Чернігівській полігон ТПВ, територія Н.-Білоуської сільської ради).

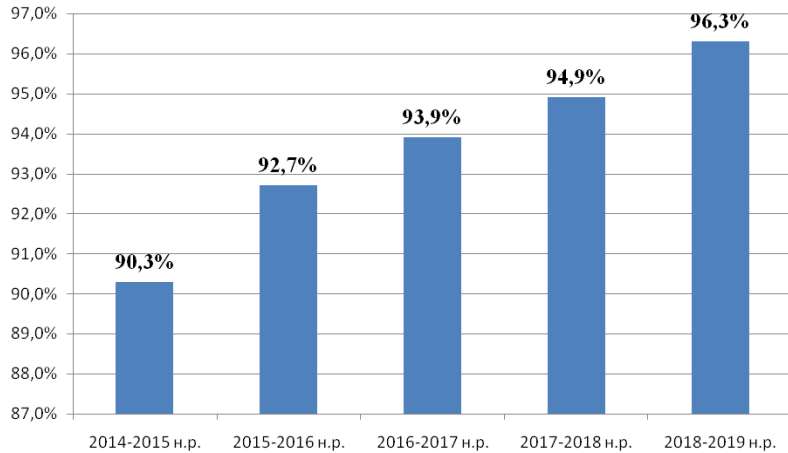

ОСВІТА

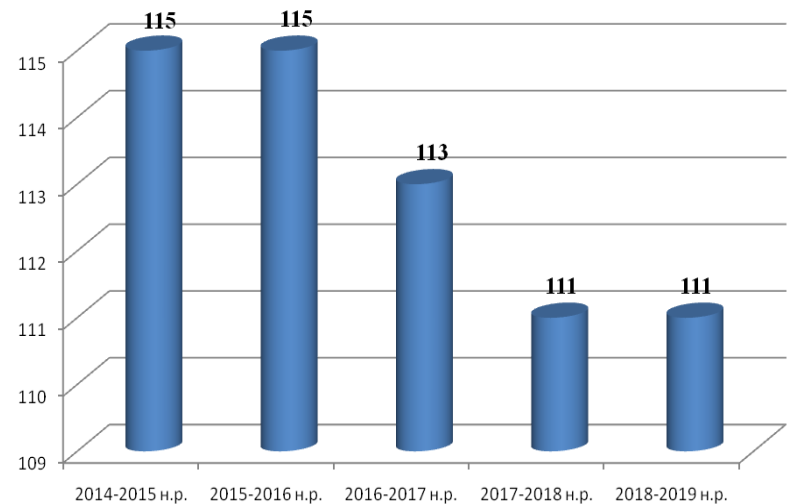
З 2015 року відкрито 42 заклади дошкільної освіти та 42 групи у діючих закладах

Створено більше 1200 додаткових місць для дошкільнят

Відсоток охоплення дітей віком від 3-х до 6-ти років дошкільною освітою

Чисельність на 100 місць у закладах дошкільної освіти

ОСВІТА

Малокомплектні школи

	2014-2015 н/р	2018-2019 н/р
Кількість	332	244
Питома вага, %	55,2	49,2

На сьогодні створено 37 опорних шкіл з 20 філіями, у яких здобувають освіту 14024 учні.

**Організованим підвозом забезпечено
100% учнів сільської місцевості**

ОСВІТА

*Інклюзивною освітою охоплено
275 дітей, які навчаються у
109 закладах освіти*

*В області створено 12
інклюзивно-ресурсних центрів,
ще 5 відкрються цього року*

ОСВІТА

Система професійно-технічної освіти Чернігівщини охоплює **15 державних професійно-технічних навчальних закладів** та Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти в області.

Контингент учнів професійно-технічних навчальних закладів області – 4,3 тис. осіб

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

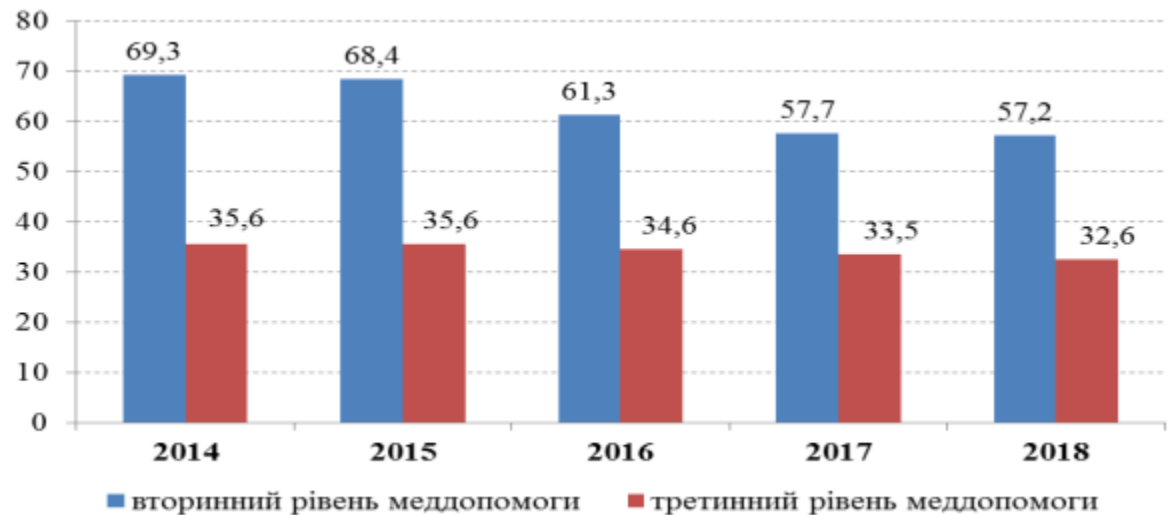

Показник	Станом на 01.01.2019
Працює фізичних осіб лікарів (без врахування зубних лікарів)	3569 осіб
Забезпеченість лікарями на 10 тис. населення в області, всього	34,6
Забезпеченість лікарями на 10 тис. населення в Україні (2017 рік)	37,8

Медичну допомогу населенню області надають:

20 закладів обласного підпорядкування,
 22 центральні районні лікарні,
 7 міських лікарень,
 2 дитячі поліклініки,
 2 пологових будинки,
 1 поліклініка для дорослих,
 1 дитяча міська лікарня,
 4 міські стоматологічні поліклініки (з них 1 дитяча),
 1 дитячий санаторій,
 27 центрів первинної медико-санітарної допомоги,
 637 ФАПів,
 155 амбулаторій.

Ліжковий фонд, відповідно до рівнів надання медичної допомоги, на 10 тис. населення

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Госпітальні округи Чернігівської області

Чернігівський госпітальний округ

459 736 осіб,
в т.ч. жіночого – 249 585,
дитячого – 72 322

Північний госпітальний округ

174 474 особи,
в т.ч. жіночого – 94 410,
дитячого – 29 095

Ніжинський госпітальний округ

238 031 особа,
в т.ч. жіночого – 131 535,
дитячого – 37 613

Прилуцький госпітальний округ

164 192 особи,
в т.ч. жіночого – 90 376,
дитячого – 25 732

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Будівництво 21 амбулаторії загальної практики сімейної медицини

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Спортивна база області:

- ✓ 27 стадіонів,
- ✓ 405 спортивних залів,
- ✓ 3 криті 25-ти метрові плавальних басейни,
- ✓ 941 спортивний майданчик (з них 52 з синтетичним покриттям),
- ✓ 689 футбольних полів,
- ✓ 41 фізкультурно-оздоровчий центр,
- ✓ 5 лижних баз,
- ✓ 4 веслувальних бази,
- ✓ 1 кінно-спортивна база,
- ✓ 66 стрілецьких тирів,
- ✓ 111 тренажерних залів.

Протягом 2015-2018 років реконструйовано 40 і відремонтовано 212 капітальних спортивних споруд.

Збудовано 29 міні-футбольних полів зі штучним покриттям в місцях проживання, навчання та масового відпочинку населення

Станом на 01.06.2019 в області розвивається 75 видів спорту з яких 26 олімпійських (23 літніх та 3 зимових).

Функціонує **48 дитячо-юнацьких спортивних шкіл**, з яких:

- 5 спеціалізованих шкіл олімпійського резерву,
- 2 школи вищої спортивної майстерності,
- 3 центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»,
- обласний центр «Інваспорт»,
- державний «Центр олімпійської підготовки з біатлону»,
- державне підприємство «Олімпійський навчально-спортивний центр «Чернігів»,
- 2 бази олімпійської підготовки (з біатлону та важкої атлетики).

Діють **115 спортивних клубів та 69 громадських організацій** фізкультурно-спортивного спрямування.

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД

На державному обліку перебуває більше 9 тисяч пам'яток культурної спадщини

з них 1910 – національного значення

у тому числі 309 – пам'яток архітектури

у тому числі 135 пам'яток архітектури

14 населених пунктів області включено до переліку історичних населених місць України, три з них мають тисячолітню історію (м. Чернігів, м. Новгород-Сіверський, смт Любеч).

Мережа закладів культури становить 1570 закладів:

759 клубів, 706 бібліотек, 33 музеї, 39 шкіл мистецтв, 2 коледжі, 5 театральних-видовищних підприємств, 1 зоопарк, 3 парки

На сьогодні діє 36 садиб сільського туризму

Природно-заповідний фонд області нараховує 666 об'єктів загальною площею 260,81 тис. га, що становить 7,8% території.

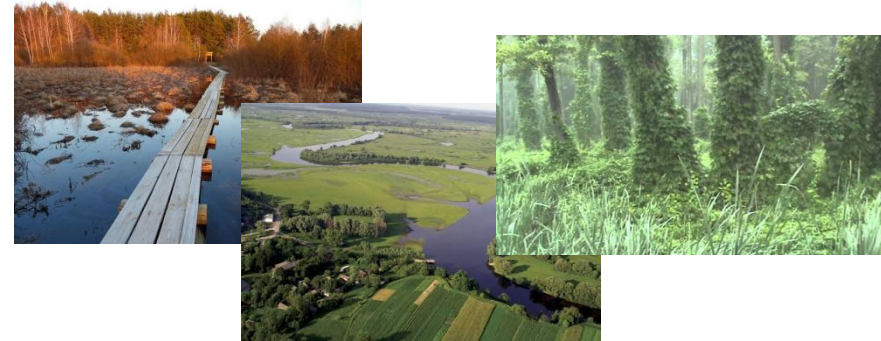
Кількість екскурсантів туристичних об'єктів

2014 рік

2018 рік

748,87 тис. осіб

1048,11 тис. осіб

ЕКОЛОГІЯ

Основні екологічні проблеми області:

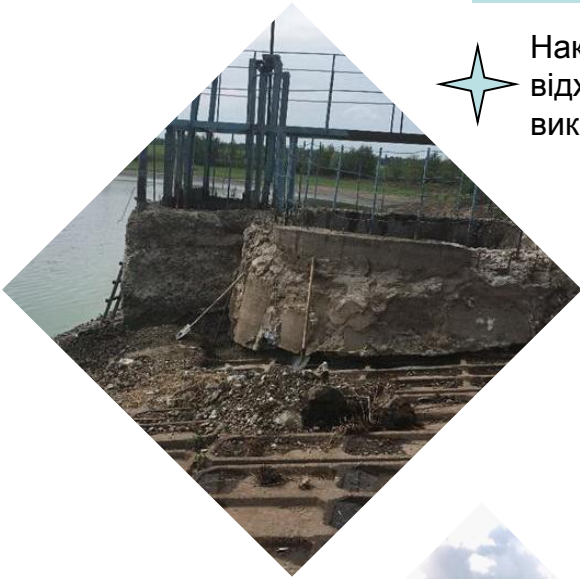
Накопичення твердих побутових та виробничих відходів та непридатних або заборонених до використання пестицидів

Неефективна робота комплексів очисних споруд для очистки стічних вод, що негативно впливає на стан поверхневих водних об'єктів області

Значна кількість недіючих безгосподарських артезіанських свердловин, що є суттєвим фактором ризику забруднення підземних водоносних горизонтів

ПІДСУМКИ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ ДО 2020 РОКУ

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ

1. РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

2. ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОБЛАСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

3. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

I ЕТАП - ПЛАН ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ у 2015-2017 рр.

54 технічних завдання,
запланований обсяг фінансування
1,7 млрд грн

реалізовувалось
48 технічних завдань
на **3,6** млрд грн

II ЕТАП - ПЛАН ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ у 2018-2020 рр.

63 технічні завдання,
запланований обсяг
фінансування **4,97** млрд грн

у 2018 році реалізовувалось **47**
технічних завдань на **2,6** млрд грн
(при плані 1,6 млрд грн)